

Θέατρο & Εκπαίδευση δεσμοί αλληλεγγύης

Γκόβας, Ν., Κατσαρίδου, Μ., Μαυρέας, Δ. (επιμ.). (2012).
Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση
ISBN 978-960-9529-01-3

Theatre & Education *bonds of solidarity*

Govas, N., Katsaridou, M., Mavreas, D. (eds.). (2012).
Athens: Hellenic Theatre/Drama & Education Network
ISBN 978-960-9529-01-3

Το Πρόγραμμα «Βιντεομουσειά» στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων σε σχολεία της Ανατολικής Αττικής: συμπεράσματα από την υλοποίησή του

Νίκος Γκόβας, Ελένη Κρητικού

Το άρθρο αυτό είναι ελεύθερα προσβάσιμο μέσω της ιστοσελίδας: www.TheatroEdu.gr
Εκδότης: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση
Για παραγγελίες σε έντυπη μορφή όλων των βιβλίων: info@theatroedu.gr

This article is freely accesible via the website www.TheatroEdu.gr.
Published by the **Hellenic Theatre/Drama & Education Network**.
To order hard copies write to info@theatroedu.gr

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΠΑΡΑΚΑΤΩ
Read the article below

Το άρθρο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί δωρεάν για έρευνα, διδασκαλία
και προσωπική μελέτη. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση μετά από άδεια του εκδότη.

Το Πρόγραμμα «Βιντεομουσεία» στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων σε σχολεία της Ανατολικής Αττικής: συμπεράσματα από την υλοποίησή του

Νίκος Γκόβας, Ελένη Κρητικού

Περίληψη

Το Πρόγραμμα «Βιντεομουσεία: αποτυπώνοντας ίχνη της προσωπικής μας κουλτούρας» εφαρμόστηκε για πρώτη φορά σε σχολεία της Ανατολικής Αττικής το 2009, ενώ το 2010-2012 αναπτύχθηκε περαιτέρω στο πλαίσιο ευρωπαϊκού προγράμματος Comenius-Regio το οποίο είχε ως στόχο την εκπαιδευτική συνεργασία ανάμεσα σε δύο ευρωπαϊκές περιφέρειες, την Ανατολική Αττική στην Ελλάδα και τη Φραγκφούρτη στη Γερμανία.

Εδώ παρουσιάζονται συνοπτικά ο τρόπος υλοποίησης του Ευρωπαϊκού προγράμματος, όπως εφαρμόστηκε στην Ελλάδα, κατά τη διάρκεια των ετών 2010-2012 καθώς και τα αποτελέσματα της αξιολόγησής του.

Μέσα από το πρόγραμμα οι μαθητές, δουλεύοντας σε ομάδες, καλούνται να επιλέξουν, να αποτυπώσουν και να παρουσιάσουν σε σύντομο βίντεο (μέγιστης διάρκειας 4 λεπτών) θέματα της προσωπικής τους κουλτούρας που πιστεύουν ότι θα άξιζε να διασωθούν/διαφυλαχθούν σε ένα φανταστικό μουσείο του μέλλοντος. Τα θέματα αυτά μπορεί να αφορούν είτε στο φυσικό είτε στο ανθρωπογενές ή στο κοινωνικό περιβάλλον, ενώ έμφαση δίνεται στην ενεργό συμμετοχή των μαθητών στη λήψη μιας σειράς αποφάσεων που συνδέονται με το «τι κατά τη γνώμη τους πρέπει να διασωθεί/διαφυλαχθεί». Τα βίντεο που παράγονται από τις μαθητικές ομάδες αποτελούν τα «εκθέματα» του «μουσείου της ομάδας» (βιντεοεκθέματα).

Κατά τη διαδικασία, δημιουργείται δίκτυο εκπαιδευτικών που αποτελείται από τους εκπαιδευτικούς των σχολείων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, ενώ παράλληλα, εκπαιδευτικοί και μαθητές συνεργάζονται με κινηματογραφιστές αλλά και θεατροπαιδαγωγούς, που επισκέπτονται το σχολείο για συγκεκριμένο έργο και υπό συγκεκριμένους όρους συνεργασία.

Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού προγράμματος, τα βιντεοεκθέματα που δημιουργήθηκαν από τους μαθητές των 2 περιοχών, αρχικά αντηλλάγησαν και σχολιάστηκαν τοπικά, ενώ στη συνέχεια εκπαιδευτικοί και μαθητές ταξίδεψαν στην άλλη χώρα της Σύμπραξης. Στην επόμενη φάση, μαθητές και των δύο χωρών δημιούργησαν στη χώρα τους νέα βιντεοεκθέματα βασισμένα είτε σε θέματα που αφορούσαν τους μαθητές της άλλης χώρας είτε σε κοινά θέματα. Τέλος, όλα τα Βιντεομουσεία αντηλλάγησαν σε όλους ώστε να παρουσιαστούν και σχολιαστούν οι απόψεις κάθε κοινότητας τόσο για τον εαυτό της όσο και την άλλη κοινότητα.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της αξιολόγησής του προγράμματος, οι βασικοί στόχοι του προγράμματος έχουν επιτευχθεί σε πολύ μεγάλο ποσοστό. Οι βασικοί αυτοί στόχοι αναφέρονται μεταξύ άλλων στην οικοδόμηση δικτύων συνεργασίας εκπαιδευτικών, στη συνεργασία εξωτερικών συνεργατών με τις μαθητικές ομάδες, και στην ενσωμάτωση καινοτόμων μεθοδολογικών στοιχείων του προγράμματος στην καθημερινή διδακτική πρακτική των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών. Επίσης, αναφέρονται στην ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ εταίρων από Ελλάδα και Γερμανία και την ανταλλαγή απόψεων και καλών πρακτικών.

A. Εισαγωγή

Το Πρόγραμμα «Βιντεομουσεία: αποτυπώνοντας ίχνη της προσωπικής μας κουλτούρας» εφαρμόστηκε για πρώτη φορά σε σχολεία της Ανατολικής Αττικής το 2009, ενώ το 2010-2012 αναπτύχθηκε περαιτέρω στο πλαίσιο ευρωπαϊκού προγράμματος Comenius-Regio το οποίο είχε ως στόχο την εκπαιδευτική συνεργασία ανάμεσα σε δύο ευρωπαϊκές περιφέρειες, την Ανατολική Αττική στην Ελλάδα και τη Φραγκφούρτη στη Γερμανία.

Εδώ παρουσιάζονται συνοπτικά ο τρόπος υλοποίησης του Προγράμματος, όπως εφαρμόστηκε στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια των ετών 2009-2012, στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων (Πολιτιστικά Θέματα & Περιβαλλοντική Εκπαίδευση) καθώς και τα αποτελέσματα αξιολόγησής του.

B. Η ιδέα των «Βιντεομουσείων»

Η ιδέα των «Βιντεομουσείων», πάνω στην οποία στηρίχτηκε το πρόγραμμα, είναι εξέλιξη μιας παλαιότερης δουλειάς του Μ. Θεοδωρίδη, όπως αυτή παρουσιάζεται σε σχετικό άρθρο του¹.

Σύμφωνα με το Θεοδωρίδη, η διεθνής «γλώσσα» των Μέσων θα έπρεπε να αποτελεί αυτονόητο στόχο της τυπικής εκπαίδευσης δεδομένης της αποτελεσματικότητας και της πολυπλοκότητας των μηνυμάτων που διακινούνται μέσω αυτής της «γλώσσας». Έχει διαπιστωθεί πως οι νεότερες γενιές μεγαλώνουν σε μια κοινωνία όπου η ροή των πληροφοριών και κυρίως η χειραγώγηση απόψεων από τα Μέσα μπορούν να αποτελέσουν απειλή για άτομα που -μη έχοντας αναπτύξει τις απαραίτητες κριτικές δεξιότητες για την πρόσληψη, οργάνωση και αξιολόγηση της υπερπληροφόρησης- γίνονται θύματα προπαγάνδας και καταναλωτές ευτελών πολιτισμικών υποκατάστατων.

Ο Θεοδωρίδης προτείνει το πρόγραμμα αυτό ως προσπάθεια να αντιμετωπιστούν τέτοια ερωτήματα και ίσως να δοκιμαστούν εναλλακτικές λύσεις. Αντιμετωπίζει τα προγράμματα οπτικοακουστικής παιδείας όχι ως αποκομμένο σχολικό μάθημα αλλά μάλλον ως αποτέλεσμα συνδυασμένων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που ενσωματώνουν γνώσεις από διάφορα γνωστικά αντικείμενα. Με την οπτική αυτή, η χρήση της οπτικοακουστικής έκφρασης αντιμετωπίζεται ως δεξιότητα που ασκείται όποτε προκύπτουν ανάγκες επικοινωνίας, αναζήτησης και ανταλλαγής πληροφοριών, δημοσκοπήσεων και διερεύνησης κοινωνικών θεμάτων. Για παράδειγμα, πιστεύει ότι η βιωματική προσέγγιση των τρόπων που παράγεται η τηλεοπτική ενημέρωση αποτελεί έναν τρόπο για να γνωρίσει κανείς τις ουσιαστικές μεθόδους χειρισμού των πληροφοριών και να κατανοήσει το βαθμό που ένας δέκτης πληροφόρησης μπορεί να λειτουργεί ως παθητικός καταναλωτής προϊόντων τα οποία σχεδιάζονται για να καθορίσουν τη δική του προσωπική ζωή.

Συνοπτικά, η ανάπτυξη της ιδέας των «Βιντεομουσείων» περιλαμβάνει τα παρακάτω βήματα: Οι μαθητές, σε ομάδες, καλούνται να *επιλέξουν, αποτυπώσουν και παρουσιάσουν* τα θέματα της **προσωπικής τους κουλτούρας** που πιστεύουν ότι θα έπρεπε να διασωθούν/διαφυλαχθούν σε ένα φανταστικό μουσείο του μέλλοντος. Τα θέματα μπορεί να είναι τόσο από το φυσικό όσο και από το **ανθρωπογενές ή κοινωνικό** περιβάλλον τους και τονίζεται ότι πρέπει να είναι επιλογή της ομάδας (όχι ατομικά). Η αποτύπωση και παρουσίαση των επιλεγμένων θεμάτων γίνεται με **βίντεο, μέγιστης διάρκειας 4 λεπτών**. Τα βίντεο αποτελούν τα «βιντεοεκθέματα» του «Βιντεομουσείου» της ομάδας, άρα και του σχολείου.

Έμφαση δίνεται στην ενεργό εμπλοκή των μαθητών στη λήψη μιας σειράς αποφάσεων που συνδέονται με το «**τι κατά τη γνώμη τους πρέπει να διασωθεί/διαφυλαχθεί**». Αυτό στοχεύει στη συνειδητή επιλογή ορισμένου αριθμού θεμάτων από το περιβάλλον (φυσικό ή κοινωνικό) και προϋποθέτει ότι οι μαθητές τα έχουν «υιοθετήσει» και ενδιαφέρονται για τη διάσωσή τους. Η ιδέα των «Βιντεομουσείων» διευρύνει την έννοια της «διάσωσης/διαφύλαξης», καθώς μπορεί να περιλάβει οτιδήποτε από το *ανθρωπογενές, φυσικό ή κοινωνικό περιβάλλον* των μαθητών, όπως μια ιστορία ενός παππού, το παγκάκι έξω από σχολείο, το γειτονικό δάσος που κάηκε, την παιδική χαρά, τον περιπτερά, την παρέα που χορεύει στην πλατεία κ.ά.

Γ. Η υλοποίηση του προγράμματος σε σχολεία της Ανατ. Αττικής (2009-2012)

Στην Ελλάδα, το πρόγραμμα υλοποιήθηκε στο πλαίσιο των προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων (Πολιτιστικά Θέματα & Περιβαλλοντική Εκπαίδευση). Τα προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων πραγματοποιούνται εκτός ωρών διδασκαλίας, δηλαδή μετά το πέρας των μαθημάτων, και η συμμετοχή των εκπαιδευτικών και μαθητών σε αυτά γίνεται σε εθελοντική βάση. Το ίδιο ίσχυσε και για το πρόγραμμα των «Βιντεομουσείων».

Κατά την υλοποίηση του προγράμματος μαθητές και εκπαιδευτικοί εργάστηκαν ομαδικά ενώ χρησιμοποιήθηκαν ενεργές συμμετοχικές παιδαγωγικές μέθοδοι όπως η διερεύνηση γνώμης με ερωτηματολόγια, η συμμετοχή σε διαδικασίες δημοκρατικής λήψης απόφασης, η εργασία στο πεδίο, η χρησιμοποίηση εργαλείων και τεχνικών οπτικοακουστικής έκφρασης κ.ά.

Παράλληλα χρησιμοποιήθηκε το μοντέλο συνεργασίας των ομάδων με εξωτερικούς συνεργάτες/κινηματογραφιστές αλλά και η δημιουργία δικτύου συνεργασίας των εκπαιδευτικών, που λειτουργούσε ως παιδαγωγική ομάδα του προγράμματος.

Κατά την περαιτέρω παράλληλη ανάπτυξη του προγράμματος και ως Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Comenius-Regio (2010-12), δημιουργήθηκε μία Σύμπραξη ανάμεσα σε δύο ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές περιφέρειες, την Ανατολική Αττική στην Ελλάδα και την Φραγκφούρτη στη Γερμανία. Οι δύο εκπαιδευτικές περιφέρειες συνεργάστηκαν στην υλοποίηση εκπαιδευτικών διαδικασιών που στόχο είχαν την παραγωγή και ανταλλαγή οπτικοακουστικών μηνυμάτων και τη δημιουργία «Βιντεομουσειών».

Οι μαθητές, χρησιμοποιώντας τις τέχνες και ειδικότερα το βίντεο και το εκπαιδευτικό δράμα για την έρευνά τους, τον αναστοχασμό και τη δημιουργία του τελικού προϊόντος, αποτύπωσαν στοιχεία της δικής τους κουλτούρας, τα αντάλλαξαν και τα συνέκριναν με ανάλογα στοιχεία μαθητών της άλλης περιφέρειας της Σύμπραξης.

Παρατήρησαν την ποικιλία και τις διαφορές των απόψεων τόσο στη δική τους περιφέρεια όσο και στην άλλη. Τα «βιντεοεκθέματα» των δύο εκπαιδευτικών περιφερειών αρχικά ανταλλάχθηκαν τοπικά στην κάθε χώρα, κατόπιν μεταξύ των δύο χωρών και στη συνέχεια και με φορείς άλλων ευρωπαϊκών χωρών (μέσω ίντερνετ, διεθνών συνδιασκέψεων και άλλων δικτύων) σε μια προσπάθεια ευαισθητοποίησης και κατανόησης των πολιτισμικών στοιχείων διαφόρων ευρωπαϊκών κοινωνιών.

Πιο αναλυτικά:

ι) Η δημιουργία τοπικού δικτύου, οι καλλιτέχνες στα σχολεία και οι συνεργαζόμενοι φορείς

Το πρόγραμμα «Βιντεομουσεια» είναι ένα πρόγραμμα για εκπαιδευτικούς και μαθητές 13-17 χρονών. Χρησιμοποιεί τεχνικές κινηματογράφησης και θεάτρου και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για τη **συνεργασία κινηματογραφιστών και εκπαιδευτικών στο σχολείο**. Βασικοί συνεργάτες του προγράμματος είναι το Κέντρο Εκπαιδευτικών Δράσεων & Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας ΚΑΡΠΙΟΣ που προσφέρει τη βασική τεχνογνωσία στα οπτικοακουστικά θέματα και το Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση που συνεισφέρει με δράσεις κυρίως στη φάση της αναζήτησης των θεμάτων.

Σε επίπεδο Διεύθυνσης Εκπαίδευσης τα σχολεία οργανώθηκαν σε ένα **τοπικό δίκτυο**. Διευθυντές σχολείων και άλλοι διοικητικοί παράγοντες ενημερώθηκαν και συμφώνησαν να παρέχουν υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς και την ομάδα μαθητών του σχολείου τους, αλλά και συνολικά στο δίκτυο. Ένας ή δύο εκπαιδευτικοί από κάθε σχολείο, στο πλαίσιο των προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων, ανέλαβαν την ευθύνη της υλοποίησης του προγράμματος με μαθητές του σχολείου τους. Οι εκπαιδευτικοί των σχολείων αποτέλεσαν την «**Παιδαγωγική Ομάδα**» του δικτύου, ενώ οι κινηματογραφιστές που προσέφεραν υποστήριξη στα σχολεία αποτέλεσαν την «**Καλλιτεχνική Ομάδα**» του δικτύου. Θέματα οργάνωσης αλλά και παιδαγωγικής καθοδήγησης ανέλαβε η «**Συντονιστική-Επιστημονική Ομάδα**» του προγράμματος η οποία αποτελείτο από τους υπευθύνους Πολιτιστικών Θεμάτων και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και τους τεχνικούς συμβούλους σε θέματα «Εκπαίδευση στα Μέσα». Κατά την υλοποίηση οι τρεις Ομάδες είχαν τακτικές συναντήσεις.

ii) Τα στάδια ανάπτυξης του δικτύου

α) Σχεδιασμός-Δηλώσεις συμμετοχής: Στην αρχή της χρονιάς τα σχολεία ενημερώθηκαν και δήλωσαν συμμετοχή. Συγκροτήθηκε η Παιδαγωγική Ομάδα και η Καλλιτεχνική Ομάδα.

β) Επιμόρφωση: Οργανώθηκε εισαγωγικό επιμορφωτικό σεμινάριο 35 ωρών για τους εκπαιδευτικούς των σχολείων με τη συμμετοχή των κινηματογραφιστών & των θεατροπαιδαγωγών. Στη συνέχεια, κατά τη διάρκεια κάθε χρονιάς, οργανώθηκαν και άλλες επιμορφωτικές και ανατροφοδοτικές συναντήσεις των εκπαιδευτικών.

γ) Εφαρμογή και υποστήριξη: Οι μαθητές κάθε σχολείου ανέπτυξαν διαδικασίες ώστε να καταλήξουν στα θέματα που κατά τη γνώμη τους «αξίζει να διασωθούν». Διάφορες μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν περιλαμβανομένων και τεχνικών εκπαιδευτικού δράματος. Στη συνέχεια και με τη βοήθεια των κινηματογραφιστών ακολούθησε η κινηματογράφηση, το μοντάζ και η τελική παραγωγή του Βιντεομουσείου της ομάδας.

δ) Τακτικές συναντήσεις των Ομάδων (τουλάχιστον ανά 3 εβδομάδες): Οι συναντήσεις αυτές βοήθησαν στον επαναπροσδιορισμό των στόχων, στη λύση των επί μέρους προβλημάτων, στην ανατροφοδότηση και στην αλληλοϋποστήριξη.

ε) Παρουσίαση: Τα «Βιντεομουσεία» των σχολείων παρουσιάστηκαν στο τέλος κάθε χρονιάς τοπικά και σε ειδικά φεστιβάλ ή άλλες εκδηλώσεις.

στ) Ανταλλαγή: Στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης, εκπαιδευτικοί, μαθητές και κινηματογραφιστές ταξίδεψαν στην άλλη χώρα και κινηματογράφησαν όλοι μαζί, επί τόπου, θέματα που απασχόλησαν τους εκεί μαθητές. Παράλληλα, κατά τη διάρκεια αυτών των επισκέψεων πραγματοποιήθηκαν επιμορφωτικά εργαστήρια των εκπαιδευτικών και μαθητών σε μέσα, τεχνικές και εργαλεία που χρησιμοποιεί η χώρα υποδοχής.

ζ) Τεκμηρίωση, αξιολόγηση, διάχυση: Κατά το τελευταίο στάδιο της εφαρμογής οργανώθηκαν εκδηλώσεις ενημέρωσης του κοινού (ημερίδες, προβολές, παρουσιάσεις σε συνέδρια κ.ά.) και έγινε η τελική αξιολόγηση. Όλες οι ταινίες αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατ. Αττικής και των συνεργαζόμενων φορέων. Για την Ευρωπαϊκή Σύμπραξη 2010-2012 εκδόθηκε βιβλίο σε δύο γλώσσες και όλο το υλικό αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα της Σύμπραξης και στις ιστοσελίδες των συνεργαζόμενων φορέων.

iii) Το πρόγραμμα σε αριθμούς

Κατά το διάστημα 2009-2012 στην Ανατ. Αττική πήραν μέρος περίπου 600 μαθητές, 20 εκπαιδευτικοί από 16 Γυμνάσια-Λύκεια, 2 ειδικοί σύμβουλοι, 9 κινηματογραφιστές, 1 θεατροπαιδαγωγός, 1 ειδική συνεργάτης αξιολόγησης και 2 συντονιστές. Παρήχθησαν 30 ταινίες-«βιντεομουσεία» και μεγάλος αριθμός φωτοαφηγήσεων. Προσφέρθηκαν περίπου 200 ώρες επιμόρφωσης σε εκπαιδευτικούς και 500 ώρες υποστήριξης σε μαθητές από κινηματογραφιστές. Οργανώθηκαν 3 Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών, μια Διεθνής Συνδιάσκεψη και 3 Ημερίδες διάχυσης. Δημοσιεύτηκε ένα βιβλίο σε δύο γλώσσες (ελληνικά και αγγλικά) και το υλικό (ταινίες, βιβλίο κ.ά.) δημοσιεύτηκε σε 3 ιστοσελίδες

iv) Οι ταινίες & τα βιβλία του Προγράμματος

Όλες οι ταινίες των μαθητών καθώς και το σχετικό βιβλίο του προγράμματος είναι αναρτημένα με ελεύθερη πρόσβαση στους παρακάτω ιστοχώρους:

www.videomuseums.eu

http://dide-anatol.att.sch.gr/perival/FAKELOS_FOTO/VideoMuseums/indexVM.htm

<http://dide-anatol.att.sch.gr/videomuseums>

www.karposontheweb.org

Δ. Αξιολόγηση του Προγράμματος

Αναφέρονται συνοπτικά χαρακτηριστικά στοιχεία της αξιολόγησης του προγράμματος, για τα οποία υπάρχει πιο αναλυτική αναφορά σε άλλο άρθρο².

Δ1. Το βασικό ερώτημα της αξιολόγησης

Το βασικό ερώτημα προς τους συντελεστές (εκπαιδευτικοί, μαθητές, κινηματογραφιστές) γύρω από το οποίο κινήθηκε η αξιολόγηση του προγράμματος ήταν: «Πώς η εκπαιδευτική/διδασκτική μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του προγράμματος (που περιλάμβανε μεταξύ άλλων την επιμόρφωση εκπαιδευτικών, την εργασία σε ομάδες, τη συμμετοχή μαθητών σε διαδικασίες δημοκρατικής λήψης απόφασης, τη χρήση οπτικοακουστικών και θεατρικών τεχνικών, την παρέμβαση εξωτερικών συνεργατών/ειδικών) επέδρασε στην εργασία σας στο πρόγραμμα, στην τάξη σας, σε άλλες τάξεις του σχολείου;»

Η αξιολόγηση του προγράμματος κατέγραψε τις απόψεις των μαθητών, εκπαιδευτικών και κινηματογραφιστών που συμμετείχαν.

Τα εργαλεία συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν ήταν:

- Προσωπικά ημερολόγια εκπαιδευτικών και κινηματογραφιστών
- Γραπτά ερωτηματολόγια κλειστών και ανοιχτών ερωτήσεων που απάντησαν μαθητές, εκπαιδευτικοί και κινηματογραφιστές, αμέσως μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος κάθε χρονιά.
- Συζητήσεις της Συντονιστικής Ομάδας του προγράμματος πάνω σε συγκεκριμένα ερωτήματα
 - με τους εκπαιδευτικούς
 - με τους κινηματογραφιστές

Δ2. Τα γενικά συμπεράσματα της αξιολόγησης

Ως γενικά συμπεράσματα που προκύπτουν από την αξιολόγηση θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τα παρακάτω:

- Οι συμμετέχοντες -εκπαιδευτικοί, μαθητές και κινηματογραφιστές- εμφανίζονται ικανοποιημένοι από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα.
- Η υλοποίηση του προγράμματος «Βιντεομουσεία: αποτυπώνοντας ίχνη της προσωπικής μας κουλτούρας» θεωρήθηκε από τους συμμετέχοντες ως ένα εγχείρημα σύνθετο και πολύπλευρο.
- Οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι οι βασικοί στόχοι του προγράμματος έχουν σε μεγάλο βαθμό επιτευχθεί

Δ3. Τα ειδικά συμπεράσματα της αξιολόγησης

Ως ειδικότερα συμπεράσματα, με βάση τις απόψεις των συμμετεχόντων όπως διατυπώθηκαν κατά τη διαδικασία της αξιολόγησης, θεωρείται σημαντικό να αναφερθούν τα παρακάτω:

- Το πλαίσιο υλοποίησης των προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων, άρα και του εν λόγω προγράμματος, δηλαδή η υλοποίηση σε εθελοντική βάση και μετά το πέρας των μαθημάτων, δυσχεραίνει τη συμμετοχή μεγαλύτερου αριθμού μαθητών και εκπαιδευτικών και δυσκολεύει ιδιαίτερα την υλοποίησή του, λόγω της έλλειψης χρόνου (και «χώρου») στο σύνθητες, άκαμπτο και μάλλον ασφυκτικό σχολικό πλαίσιο για τέτοιου τύπου προγράμματα.
- Σχετικά με την επιμόρφωση των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών που προβλεπόταν ως σημαντικό στοιχείο του προγράμματος και με δεδομένο ότι το πεδίο της οπτικοακουστικής έκφρασης είναι

πολύ ευρύ και απαιτεί ιδιαίτερες δεξιότητες, θεωρήθηκε ότι το επιμορφωτικό σεμινάριο, παρόλο το βιωματικό του χαρακτήρα και τη μεγάλη του διάρκεια, δεν μπορούσε να καλύψει πλήρως τις ανάγκες των εκπαιδευτικών, ώστε να μπορέσουν να λειτουργήσουν εντελώς αυτόνομα στην καθοδήγηση των μαθητικών ομάδων στην παραγωγή της ταινίας «Βιντεομουσείο».

- Η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικού και εξωτερικού συνεργάτη/κινηματογραφιστή που αποτελούσε καινοτομία του προγράμματος και σηματοδοτεί το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία και την επαφή των μαθητών με τους επαγγελματικούς χώρους, θεωρήθηκε ιδιαίτερα σημαντική από όλους και επιτεύχθηκε σε μεγάλο βαθμό ιδιαίτερα τη δεύτερη χρονιά του προγράμματος, οπότε η εξοικείωση των συνεργατών μεταξύ τους αλλά και η εξοικείωση των κινηματογραφιστών με τα δεδομένα του σχολικού περιβάλλοντος ήταν μεγαλύτερη.
- Η παρουσίαση του τελικού προϊόντος/ταινίας σε μαθητικό φεστιβάλ που επίσης αποτέλεσε χαρακτηριστικό της φάσης διάχυσης των αποτελεσμάτων του προγράμματος, θεωρήθηκε ότι είχε σημαντική παιδαγωγική αξία για τους μαθητές, όχι μόνο γιατί τους προσέφερε ικανοποίηση αλλά και γιατί τους επέτρεψε να συνδέσουν τα επιμέρους στοιχεία της εργασίας τους, να διακρίνουν την εσωτερική της ενότητα και να την κατανοήσουν στο σύνολο της.
- Η συνεργασία μεταξύ εταίρων από Ελλάδα και Γερμανία, ως χαρακτηριστικό της Ευρωπαϊκής διάστασης του προγράμματος, αναφέρεται ότι αναπτύχθηκε ιδιαίτερα όταν αποκαταστάθηκε προσωπική επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών των δύο χωρών κατά τη διάρκεια των αμοιβαίων μετακινήσεων και τη συμμετοχή σε κοινά σεμινάρια που πραγματοποιήθηκαν και στις δύο χώρες. Η προσωπική αυτή επικοινωνία επέτρεψε την κατανόηση του «άλλου», τον εντοπισμό ομοιοτήτων και διαφορών, την ανταλλαγή απόψεων και την ανάπτυξη συνεργασιών. Οι ταινίες που παράχθηκαν τη δεύτερη χρονιά, ανέδειξαν την αλληλεπίδραση αυτή.

Οι εκπαιδευτικοί χαρακτήρισαν ως πολύ σημαντικό το γεγονός ότι επιτεύχθηκε μέσα από το πρόγραμμα:

- δραστηριοποίηση των μαθητών που συνήθως δεν ενδιαφέρονται για τη σχολική εκπαιδευτική διαδικασία
- εξοικείωση των μαθητών με διαφορετικούς τρόπους μελέτης από όσους χαρακτηρίζουν το σύνηθες πλαίσιο της διδασκαλίας
- συμμετοχή των μαθητών σε συλλογικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων
- εξοικείωση των μαθητών με εργαλεία έκφρασης και επικοινωνίας (έρευνα με ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις, ρεπορτάζ, χρήση κάμερας κ.ά.)

Επίσης, χαρακτηριστικό της αναγνώρισης της συνεισφοράς του προγράμματος στη βελτίωση της ποιότητας διδασκαλίας είναι η αναφορά από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς του γεγονότος της ενσωμάτωσης καινοτόμων μεθοδολογικών στοιχείων του προγράμματος στην καθημερινή διδακτική πρακτική τους.

Οι μαθητές θεώρησαν ως τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά του προγράμματος:

- την εργασία σε ομάδες
- την ελευθερία έκφρασης
- τη συμμετοχή σε διαδικασίες δημοκρατικής λήψης απόφασης

Κλείνοντας τη συνοπτική παρουσίαση των συμπερασμάτων της αξιολόγησης, αξίζει να παρατηρήσουμε ότι τα χαρακτηριστικά του προγράμματος «Βιντεομουσεία» που αναφέρονται από τους συμμετέχοντες ως ιδιαίτερα επιτυχημένα και σημαντικά, αποτελούν στοιχεία που απουσιάζουν από το σύνηθες εκπαιδευτικό πλαίσιο και αποτελούν, ακόμη και σήμερα, ζητούμενο για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Με δεδομένο ότι γενικότερος στόχος του εν λόγω προγράμματος είναι η βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης μέσω των προτεινόμενων καινοτόμων εκπαιδευτικών διαδικασιών, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι το πρόγραμμα μπορεί να συνεισφέρει σε αυτή την κατεύθυνση.

Ε. Επίλογος

Στο πλαίσιο του προγράμματος «Βιντεομουσεια» σχεδιάστηκε μια διαδικασία που εύκολα μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλες ευρωπαϊκές περιοχές. Δημιουργήθηκαν δεσμοί και δικτύωση και με άλλους φορείς (σχολεία, πανεπιστήμια, εκπαιδευτικούς φορείς, επιστημονικές οργανώσεις) και έγινε διάχυση των αποτελεσμάτων, ώστε και άλλα σχολεία να αναπτύξουν τοπικές συνεργασίες και ευρωπαϊκά προγράμματα βασισμένα στην ιδέα των «Βιντεομουσείων». Οι εκπαιδευτικοί του προγράμματος απέκτησαν εμπειρία και δεξιότητες που θα μπορέσουν να συνεχίσουν να αξιοποιούν και μετά το τέλος του προγράμματος. Η «καλή πρακτική» που αναπτύχθηκε κατά την επιμόρφωση αλλά και την εφαρμογή καταγράφηκε, τεκμηριώθηκε και αξιολογήθηκε. Ειδικότερα, νέες μεθοδολογίες που συνδυάζουν τα «μέσα» και τις νέες τεχνολογίες με το εκπαιδευτικό δράμα εξερευνήθηκαν και απετέλεσαν πεδίο για περαιτέρω έρευνα.

Τέλος, θεσμοί όπως Φεστιβάλ και η επί μέρους δράση «*Βιντεομουσεια... η δική μας γνώμη*»³ καθιερώθηκαν με την ελπίδα να συνεχίσουν.

Σημειώσεις

¹ Θεοδωρίδης, Μ. (2012). Βιντεομουσείο των νέων μιας κοινότητας: η προ-ιστορία ενός Προγράμματος. Στο Ν. Γκόβας (επιμ.) *Βιντεομουσεια: αποτυπώνοντας ίχνη της προσωπικής μας κουλτούρας. Μια πρόταση Οπτικοακουστικής Παιδείας για νέους*. Αθήνα: Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Αττικής.

² Κρητικού, Ε., Θεοδωρίδης, Μ., Δημάκη, Ε. (2012). Στοιχεία αξιολόγησης της εφαρμογής του Προγράμματος Βιντεομουσεια στην Ανατολική Αττική. Στο Ν. Γκόβας (επιμ.) *Βιντεομουσεια: αποτυπώνοντας ίχνη της προσωπικής μας κουλτούρας. Μια πρόταση Οπτικοακουστικής Παιδείας για νέους*. Αθήνα: Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Αττικής.

³ Περισσότερα για αυτή τη δράση στο www.karposontheweb.org και στο http://dide-anatol.att.sch.gr/perival/FAKELOS_FOTO/VideoMuseums/indexVM.htm

Ο **Νίκος Γκόβας** είναι παιδαγωγός θεάτρου με μεγάλη εμπειρία στο σχεδιασμό και υλοποίηση επιμορφωτικών προγραμμάτων για εκπαιδευτικούς. Έχει συνεργαστεί με πολλούς καλλιτεχνικούς και εκπαιδευτικούς φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό (πανεπιστήμια, επιστημονικές ενώσεις, θέατρα, μουσικές ομάδες, κ.ά.) Έχει γράψει και επιμεληθεί βιβλία και άρθρα για το θέατρο στην εκπαίδευση, είναι ιδρυτής και υπεύθυνος έκδοσης του περιοδικού «*Εκπαίδευση & Θέατρο*», μέλος της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού *Research in Drama Education (RiDE)* και ιδρυτής και πρόεδρος από 1998-2008 της επιστημονικής ένωσης «Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση». Υπήρξε μέλος της Επιτροπής Προγραμμάτων (2005-2007) του *International Drama/Theatre & Education Association (IDEA)* και μέλος της πρώτης Συντονιστικής Επιτροπής του *IDEA-Europe* (2006-2007). Έχει τιμηθεί με το διεθνές βραβείο «*Grozdanin Kikot 2002*». Εργάζεται ως υπεύθυνος Πολιτιστικών Θεμάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Ανατολικής Αττικής αναπτύσσοντας επιμορφωτικές δράσεις και δίκτυα εκπαιδευτικών.

Η **Ελένη Κρητικού** είναι εκπαιδευτικός, καθηγήτρια Φυσικών Επιστημών στο Μουσικό Γυμνάσιο Παλλήνης. Έχει σπουδάσει Χημεία και έχει Διδακτορικό στη Βιοχημεία. Εργάζεται ως εκπαιδευτικός στη Δευτεροβάθμια Δημόσια Εκπαίδευση από το 1985. Το χρονικό διάστημα 2003-2011 ήταν Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ) στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Αττικής. Έχει υλοποιήσει πολλά προγράμματα ΠΕ στα σχολεία και έχει εμπειρία στη διεξαγωγή έρευνας στο πεδίο της Χημείας και της ΠΕ και στη διοργάνωση σεμιναρίων και εργαστηρίων ΠΕ. Έχει συμμετάσχει σε Ευρωπαϊκά προγράμματα Comenius και την περίοδο 2010-12 συμμετείχε (ως μέλος της συντονιστικής ομάδας) στο Πρόγραμμα Comenius – Regio “*The Youth Videomuseums Partnership, Recording traces of our subjective culture*”.

